

Sygn. akt II Ca 786/13

POSTANOWIENIE

Dnia 30 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Stanisław Łęgosz (spr.)
Sędziowie:	SSO Dariusz Mizera SSR del. Lucyna Szafrńska
Protokolant:	sekr. sądowy Anna Owczarska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 grudnia 2013 roku

sprawy z wniosku I. G.

z udziałem Z. G.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 4 września 2013 roku, sygn. akt I Ns 147/11

postanawia: oddalić apelację i ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 786/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 września 2013 r. w sprawie I Ns 147/11 Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim dokonał podziału majątku wspólnego I. i Z. byłych małżonków G., składającego się z zabudowanej nieruchomości położonej w W. o powierzchni 0,6300 ha, oznaczonej w ewidencji gruntów numerami działek (...), posiadającej księgę wieczystą (...) oraz szeregu ruchomości wymienionych w treści postanowienia w ten sposób, że nieruchomość oraz część ruchomości przyznał uczestnikowi Z. G., zaś pozostałe ruchomości przyznał na rzecz wnioskodawczyni I. G.. Zasadził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni tytułem spłaty oraz rozliczenia spłaconych długów kwotę 321.938,53 zł. Nakazuje ściągnąć tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej oraz wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa- od wnioskodawczyni 2.727,35 zł. i od uczestnika 2.027,35 zł., ustalając, iż w pozostałym zakresie każdy uczestnik ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia ustanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego:

I. i Z. G. zawarli związek małżeński w dniu 8 stycznia 1983 roku. Nie mieli żadnych umów majątkowych małżeńskich. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 14 kwietnia 2009 roku związek małżeński I. G. został rozwiązany przez rozwód.

Po zawarciu związku małżeńskiego I. i Z. G. zamieszkali w mieszkaniu w blokach. W 1987 roku rozpoczęli budowę domu na działce znajdującej się w L. przy ul. (...). Nieruchomość ta stanowiła współwłasność uczestnika postępowania oraz jego brata i matki. Małżonkowie G. z własnych środków wzniesli na tejże działce budynek mieszkalny i garaż.

W 1994 roku I. i Z. G. zakupili nieruchomość położoną w T. przy ul. (...). W tym samym czasie sprzedana została zajmowana wcześniej przez strony nieruchomość przy ul. (...). Z pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży działki przy ul. (...) rozliczył się ze swoimi członkami rodziny, którzy byli jej współwłaścicielami zaś pozostała kwota została zainwestowana w nieruchomość przy ul. (...).

W 1998 roku małżonkowie G. zakupili działki położone we wsi W.. Jeszcze tego samego roku rozpoczęli budowę domu. Na zakup działki oraz rozpoczęcie budowy przeznaczili pieniądze, jakie uzyskali ze sprzedaży swojej wspólnej nieruchomości położonej w T. przy ul. (...). Nadto na dokończenie budowy małżonkowie w 2004 roku zaciągnęli kredyt w (...)Bank opiewający wówczas na kwotę około 80 tyś. zł.

I. G. była właścicielką nieruchomości położonej we W. F. w gminie Ż., którą sprzedała w 2006 roku.

Aktualnie I. i Z. G. są właścicielami zabudowanej nieruchomości położonej we wsi W., gminie T. przy ul. (...), oznaczonej w ewidencji gruntów numerami działek (...) o łącznej powierzchni 0,6300 ha. Nieruchomość niniejsza obecnie przedstawia wartość 962.000,00 zł. Jest ona zabudowana parterowym budynkiem mieszkalnym, budynkiem gospodarczo – garażowym, budynkiem garażowym z letnią kuchnią oraz murowanym kurnikiem. Nieruchomość jest w całości ogrodzona i zagospodarowana. Z przedmiotowej nieruchomości korzysta Z. G..

I. i Z. G. posiadali także niezabudowaną nieruchomość położoną we wsi T. w gminie S., którą w dniu 19 maja 2011 roku sprzedali E. D..

W skład majątku wspólnego I. G. i Z. G. wchodzi także następujące ruchomości: szafa pięciodrzwiowa, szafka na buty, karnisz, kinkiet, lustro, pralka (...), suszarka bębnowa (...), chłdnia (...), piec C.O. węglowy, szafa (...), zegar stojący, cztery szafki, kinkiet, lustro, meble kuchenne w zabudowie, stół z sześcioma krzesłami, telewizor 17 calowy, wykładzina dywanowa, 3 karnisze, rolety, meblościanka, łóżko z materacem, telewizor, dwie komody, dwie witryny oszklone, kanapa z dwoma fotelami, karnisz 5mb, żyrandol, dywan, wyroby z porcelany, serwis do kawy z porcelany, serwis do kawy metalowy połączony, szafa w przedpokoju, meble ogrodowe, kosiarka elektryczna do trawy weltykulator, narzędzia ogrodowe, huśtawka, myjka ciśnieniowa (...), odkurzacz piorący (...), podnośnik samochodowy, wyważarka do kół samochodowych, montażownica opon, maszyna do wymiany oleju, ręczna prasa hydrauliczna, wiertarki elektryczne ręczne, szlifierka stołowa dwutarczowa, komplet kluczy, biurko z regałami, wersalka z dwoma fotelami, ława, telewizor (...) – 21 cali, radio (...), duże lustro w połączanej ramie, wiszący zegar (...), DVD – kino domowe, drabina aluminiowa czterostopniowa, komplet stołowy ratanowy, odkurzacz wodny, (...), mikrofalówka (...), myjka ciśnieniowa (...), odkurzacz (...), odkurzacz (...), nagrzewnica, podgrzewacz wody (...), biurko, fotel, krzesło, komoda, regał z półkami, wc z umywalką oraz punkty świetlne.

Na zagospodarowanie wspólnej nieruchomości położonej w T. przy ul. (...) I. i Z. G. w dniu 11 października 2006 roku do zaciągnęli kredyt hipoteczny w (...)Bank. Na dzień 3 lipca 2013 roku do spłaty pozostał kapitał oraz odsetki naliczone do tego dnia w łącznej kwocie 25813.80 CHF oraz kwota 135 zł. tytułem naliczonych opłat (w przeliczeniu 88.484,54 zł.). Od czasu ustania wspólności ustawowej Z. G. spłacił zaciągnięty przez strony kredyt hipoteczny w łącznej kwocie 29.638,40 zł.

W dniu 1 marca 2013 roku Z. G. przelał na konto wnioskodawczyni I. G. kwotę 100.000,00 zł.

I. G. obecnie jest bezrobotna. Wcześniej prowadziła myjnię samochodową mieszczącą się w T. przy ul. P.O.W. Przekazała ją jednak swojemu synowi Ł. G., albowiem prowadzona przez nią działalność przynosiła straty.

Z. G. obecnie nie pracuje i nie prowadzi działalności gospodarczej. Pobiera zasiłek rehabilitacyjny. Posiada oszczędności w kwocie 200.000,00 zł.

Zgodnie z treścią art. 31 § 1 k.r.o. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Wspólność ustawowa ustaje z chwilą ustania małżeństwa. Stosownie do treści art. 46 k.r.o. od chwili ustania wspólności ustawowej stosuje się odpowiednio do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku przepisy o wspólności majątku spadkowego o dziale spadku. Z mocy art. 1035 k.c. jest to równoznaczne z odpowiednim stosowaniem przepisów o współwłasności w częściach ułamkowych. Podział majątku może nastąpić bądź na mocy umowy między byłymi małżonkami, bądź na mocy orzeczenia sądowego na żądanie któregośkolwiek z małżonków (art. 1037 § 1 k.c.).

Z ustaleń sądu wynika, iż w skład majątku wspólnego stron niniejszego postępowania wchodzi przede wszystkim zabudowana nieruchomość położona we wsi W. przy ul. (...). Zgodnie z wnioskiem stron niniejszego postępowania sąd przyznał przedmiotową nieruchomość na własność uczestnikowi postępowania Z. G. orzekając jednocześnie o obowiązku spłaty wnioskodawczyni stosownie do jej udziału.

Z niekwestionowanej przez strony opinii biegłego rzeczoznawcy wynika, iż przedmiotowa nieruchomość przedstawia aktualnie wartość 962.000,00 zł. Szacując składniki majątku wspólnego należy jednak uwzględnić obciążenia zmieniające ich rzeczywistą wartość. Mając zatem na względzie okoliczność, iż nieruchomość obciążona jest hipoteką, której wartość na dzień dokonywania podziału stanowiła w przeliczeniu kwotę 88.484,54 zł. o tę kwotę została przez sąd pomniejszona wartość wspólnej nieruchomości, co w konsekwencji powodowało po stronie uczestnika obowiązek spłaty I. G. w kwocie 434.757,73 zł. ($962.000,00 - 88.484,54 = 873.515,46 : 2 = 436.757,73$ zł.).

Mając jednak na względzie, iż Z. G. w trakcie trwania postępowania o podział majątku wspólnego przełał uczestnicze kwotę 100.000,00 zł. należało także o tę kwotę pomniejszyć należną I. G. spłatę (434.757,73 zł. — 100.000,00 zł. = 336.757,73 zł.). Pełnomocnik uczestnika wniósł nadto o uwzględnienie dokonanej przez go Z. G. częściowej spłaty zaciągniętego przez strony kredytu hipotecznego w okresie od czasu ustania wspólności majątkowej do dnia podziału majątku wspólnego stron. W rozpoznawanej sprawie poza sporem jest, że od ustania wspólności majątkowej do dnia dokonania podziału majątku wspólnego uczestnik spłacił kredyt w łącznej kwocie 29.638,40 zł., który to dług w połowie obciążał wnioskodawczynię I. G.. Dlatego też należną I. G. spłatę sąd pomniejszył o kwotę stanowiącą połowę spłaconego przez Z. G. kredytu hipotecznego w okresie od ustania wspólności majątkowej do czasu podziału majątku wspólnego ($336.757,73$ zł. — $14.819,20$ zł. = $321.938,53$ zł.). W rezultacie sąd zasądził od uczestnika postępowania Z. G. na rzecz wnioskodawczyni tytułem spłaty oraz rozliczenia spłaconych długów kwotę 321.938,53 zł.

W skład majątku wspólnego stron wchodzi także ruchomości szczegółowo opisane w sporządzonej na potrzeby niniejszego postępowania opinii. Zgodnie z wnioskiem stron sąd przyznał wskazane ruchomości stronom stosownie do stanu ich aktualnego posiadania i nie orzekał o spłatach w tym zakresie.

Orzekając o kosztach sądowych sąd uznał, że zainteresowani powinni w nich partycypować stosownie do swoich udziałów w majątku wspólnym, albowiem udziały te odzwierciedlają stopień ich zainteresowania rozstrzygnięciem sprawy (art. 520 § 2 k.p.c.). Różnica w kwotach zasądzonych na rzecz Skarbu Państwa wynika z faktu, iż uczestnik postępowania w jego toku zgodnie z zobowiązaniem sądu uiścił zaliczkę w kwocie 700 zł.

Od powyższego postanowienia apelację złożyła wnioskodawczyni reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. W apelacji wskazano, że skarży orzeczenie w zakresie:

punktu I ustalającego składniki majątku wspólnego w zakresie w jakim sąd nie uwzględnił roszczenia wnioskodawczyni z tytułu posiadania przez uczestnika od dnia rozvodu nieruchomości o pow. 6300 m². położonej w miejscowości W.. nr działek (...), na której zorganizowany jest profesjonalny, w pełni wyposażony warsztat samochodowy wraz z wymianą opon i wulkanizacja oraz myjnią samochodową.

punktu II w zakresie dotyczącym kwoty zasądzonej od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni tytułem spłaty oraz rozliczenia spłaconych długów w zakresie w jaki sąd nie uwzględnił rozliczenia z tytułu opisanego posiadania nieruchomości w/w tj. kwoty 250.000 zł jako wartości udziału ponad, który korzysta uczestnik.

Apelację oparto na zarzucie naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 684 kpc w zw. z art. 567 § 3 kpc poprzez nieustalenie całości majątku oraz roszczeń pomiędzy uczestnikami oraz ich nierozliczenia.

W konkluzji apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie zarzutu i rozstrzygnięcie także co do roszczenia z tytułu posiadania rzeczy oraz rozliczenie wartości przychodu z tejże rzeczy (wartości korzystania ponad udział), ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpatrzenia oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest uzasadniona, a powołany w niej zarzut obrazy prawa procesowego jest chybiony.

Z apelacji wynika, że wnioskodawczyni nie kwestionuje przynależności do majątku wspólnego zabudowanej nieruchomości położonej w W. oraz wymienionych w postanowieniu 72 pozycji majątku ruchomego (pkt. I 1-pkt. I 73). Nie kwestionuje sposobu podziału majątku wspólnego poprzez przyznanie nieruchomości uczestnikowi (wnioskodawczyni z nieruchomości wyprowadziła się w toku postępowania, oponowała przeciwko wnioskowi uczestnika o podział nieruchomości i cały czas obstawała, by nieruchomości te przyznać uczestnikowi) . Nie kwestionuje również sposobu podziału między strony składników majątku wspólnego. Nie kwestionuje także dokonanej przez sąd wyceny tego majątku, jak również rozliczenia stron z tytułu spłaty długów. Zatem orzeczenie sądu pierwszej instancji w części przyznającej uczestnikowi na własność nieruchomości oraz składniki majątku ruchomego, wymienione w postanowieniu sądowym obejmujące punkty 2 – 54, jest prawomocne.

Intencją apelacji jest jedynie zasądzenie od uczestnika ponad ustaloną w pkt. II 3 kwotę 321.938,53 zł dodatkowej kwoty 250.000,00 zł wynikającej z roszczenia, jakie wnioskodawczyni ma w stosunku do uczestnika postępowania z tytułu posiadania i korzystania przez niego z nieruchomości w W., ponad przysługujący mu udział wynoszący 1/2, za okres czasu rozvodu do daty orzekania.

Wbrew zarzutowi apelującej sąd pierwszej instancji nie naruszył wskazanych w apelacji przepisów prawa procesowego. Przepis art. 684 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. nakłada na sąd obowiązek ustalenia składu i wartości majątku wspólnego podlegającego podziałowi. Sąd pierwszej instancji obowiązkowi temu sprostał. Twierdzenie zawarte w apelacji i uzasadniające zgłoszony zarzut naruszenia prawa procesowego, że sąd pominął roszczenie o którym traktuje apelacja, jest całkowicie błędne, bowiem roszczenie współwłaściciela (wnioskodawczyni) z tytułu posiadania rzeczy przez uczestnika w ogóle w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie było przez nią zgłoszone. Mimo, że postępowanie przed Sądem Rejonowym toczyło się od 11 lutego 2011 roku, a wnioskodawczyni była w nim reprezentowana przez trzech różnych profesjonalnych pełnomocników, to roszczenie wymienione w przepisie art. 618 § 1 k.p.c. z tytułu posiadania rzeczy zostało zgłoszone po raz pierwszy dopiero w postępowaniu apelacyjnym. O roszczeniach z tytułu posiadania wymienianych w art. 618 § 1 k.p.c., a więc z tytułu korzystania z rzeczy wspólnej, pobieranych z niej pożytków i przychodów oraz dokonywania nakładów, sąd rozstrzyga w ramach postępowania o podział majątku wspólnego, tylko na wyraźne żądanie wnioskodawcy albo uczestnika postępowania, nigdy zaś z urzędu.

Skoro takie żądania przed sądem pierwszej instancji nie były zgłoszone, to nie można mówić o naruszenie przez sąd przepisu art. 684 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c.

Zarówno w judykaturze, jak i w piśmiennictwie wyrażone zostały dwa rodzaje poglądów, co do dopuszczalności zgłoszenia tzw. roszczeń uzupełniających współwłaściciela (w sprawie niniejszej z tytułu posiadania przedmiotu współwłasności) po zamknięciu rozprawy przed sądem pierwszej instancji.

Wedle pierwszego z nich, z roszczeniami z tytułu posiadania rzeczy współwłaściciele mogą wystąpić w zasadzie do chwili zamknięcia rozprawy przed sądem pierwszej instancji (art. 316 § 1 w zw. z art. 13 § 2 i art. 383 k.p.c.). Zgłoszenie ich przed sądem drugiej instancji trzeba jednak uznać za skuteczne, gdy powstały albo stały się wymagalne w trakcie postępowania międzyinstancyjnego. Pogląd ten znalazł wyraz w orzeczeniach Sądu Najwyższego: uzasadnienie uchwały z dnia 26 października 1961 roku, 4CO 15/61, OSN 1962, nr 4, poz. 131, uzasadnienie uchwały z dnia 27 czerwca 1969 roku, III CZP 34/69, OSPiKA 1970, nr 5, poz. 94 oraz postanowienie z dnia 16 października 1997 roku, II CKN 395/97. W piśmiennictwie wyrażono jednocześnie pogląd, że jeżeli jednak uczestnik występuje bez adwokata, to należy na podstawie art. 5 k.p.c. pouczyć go o możliwości przedstawienia wymienionych roszczeń i skutkach zaniechania wynikających z art. 618 § 3kpc.

Według drugiego poglądu, zgłoszenie przez współwłaściciela roszczenia z tytułu współposiadania rzeczy dopiero w postępowaniu apelacyjnym w sprawie o zniesienie współwłasności może mieć wpływ jedynie na orzeczenie o kosztach procesu (art. 103 k.c.), ale nie może uwolnić sądu od obowiązku oceny zasadności samego roszczenia prawnomaterialnego współwłaściciela (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 1969 r., II CR 372/69, OSPiKA 1970, nr 9, poz. 193).

Sąd Okręgowy rozpoznając niniejszą sprawę przychylił się do tego pierwszego z poglądów, obecnie obowiązującego w judykaturze Sądu Najwyższego (por. postanowienie SN z dnia 26 marca 2004 roku, IV CK 209/03, czy też postanowienie z 5 marca 2008 roku, V CSK 447/07).

Ponieważ roszczenie, z jakim wystąpiła wnioskodawczyni w apelacji istniało już i było wymagalne w dacie trwania postępowania przed sądem pierwszej instancji, zatem zgłoszenie go dopiero na etapie apelacji należy uznać jako spóźnione (w postępowaniu apelacyjnym nie można wystąpić z nowymi roszczeniami –art.383 w zw z art. 13§ 2kpc).

Z tych względów apelację jako pozbawioną uzasadnionych podstaw Sąd Okręgowy oddalił - art. 385 k.p.c.

Na oryginale właściwe podpisy